

Evaluatie
Passend Onderwijs

Passend onderwijs in de klas

Tweede meting
in het basisonderwijs
en voortgezet onderwijs

Bijlagen

Ed Smeets (KBA Nijmegen)
Guuske Ledoux (Kohnstamm Instituut)
Liselotte van Loon-Dickers (Kohnstamm Instituut)

Smeets, E., Ledoux, G., & Van Loon-Dikkers, L.
Passend onderwijs op school en in de klas. Tweede meting in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs.
Bijlagen.
Nijmegen: KBA Nijmegen / Amsterdam: Kohnstamm Instituut.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No parts of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means without prior written permission of the author and the publisher holding the copyrights of the published articles.

Uitgave en verspreiding:
KBA Nijmegen
Prof. Molkenboerstraat 9, postbus 1422, 6501 BK Nijmegen
Tel. 024 382 32 00
www.kbanijmegen.nl
© Copyright KBA Nijmegen, 2019

Deze publicatie maakt deel uit van het door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek gefinancierde onderzoeksprogramma Evaluatie Passend Onderwijs (2014-2020).
NRO-projectnummer: 405-15-750

Inhoud

<u>Bijlage 1 - Samengestelde variabelen</u>	<u>1</u>
<u>Bijlage 2 - Representativiteit</u>	<u>13</u>
<u>Bijlage 3 - Achtergrondgegevens</u>	<u>17</u>
<u>Bijlage 4 - Randvoorwaarden</u>	<u>25</u>
<u>Bijlage 5 - Attitudes en competenties</u>	<u>29</u>
<u>Bijlage 6 - Onderwijs, basisondersteuning en extra ondersteuning</u>	<u>35</u>
<u>Bijlage 7 - Problematiek</u>	<u>41</u>
<u>Bijlage 8 - Sociaalemotionele ontwikkeling</u>	<u>47</u>
<u>Bijlage 9 - Cognitieve ontwikkeling</u>	<u>55</u>

Bijlage 1 - Samengestelde variabelen

Met behulp van factoranalyse en betrouwbaarheidsanalyse zijn samengestelde variabelen (schaalvariabelen) gemaakt. Daarbij worden items gegroepeerd die als indicatoren van eenzelfde factor kunnen worden beschouwd. Deze items worden zo gekozen dat de betrouwbaarheidscoëfficiënt, Cronbachs alpha, voldoende hoog is.¹ Een samengestelde variabele is de gemiddelde score over de onderliggende items.² Daarmee kunnen vervolgens verdere analyses worden uitgevoerd. In de onderstaande tabellen worden per onderzoeksinstrument de samengestelde variabelen met onderliggende items en betrouwbaarheidscoëfficiënten getoond.

Vragenlijst voor leraren

Tabel 1-1 Ondersteuning door intern begeleider (bao) of zorg- of ondersteuningscoördinator (vo)

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> Ik ben tevreden over de groepsbesprekingen met de intern begeleider Ik ben tevreden over de bespreking van individuele leerlingen uit mijn groep met de intern begeleider Ik voel mij gesteund door de adviezen (acties) van de intern begeleider die voortvloeien uit de bespreking van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften uit mijn groep Ik ben tevreden over de adviezen die de intern begeleider mij geeft in verband met het lesgeven aan leerlingen met leerproblemen Ik ben tevreden over de adviezen die de intern begeleider mij geeft in verband met het lesgeven aan leerlingen met gedragsproblemen Ik voel mij bij het lesgeven aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften ondersteund door de intern begeleider 		x x x x x x	 x x x x x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('zeer mee oneens') tot 5 ('zeer mee eens')	Aantal items: Cronbachs alpha:	6 .93	5 .93

Toelichting: in de versie voor het voortgezet onderwijs zijn de verwijzingen naar de intern begeleider vervangen door verwijzingen naar de zorgcoördinator.

Tabel 1-2 Faciliteiten: Taal en rekenen basisonderwijs

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> Materiaal voor leerlingen die zwak zijn in taal/lezen Materiaal voor leerlingen die begaafd zijn op het gebied van taal/lezen Materiaal voor leerlingen die zwak zijn in rekenen Materiaal voor leerlingen die begaafd zijn op het gebied van rekenen 		x x x x	
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('onvoldoende') tot 5 ('zeer goed')	Aantal items: Cronbachs alpha:	4 .80	

- 1 Cronbachs alpha is een score tussen 0 en 1. Een hogere waarde wijst op een hogere betrouwbaarheid van de schaal. Als vuistregel geldt dat waarden vanaf .70 voldoende zijn, en vanaf .80 goed.
- 2 Daarbij worden scores die horen bij antwoordmogelijkheden 'dat weet ik niet' of 'niet van toepassing' buiten beschouwing gelaten.

Tabel 1-3 Faciliteiten: ICT basisonderwijs

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • ICT-voorzieningen (hard- en software) om leerlingen die zwak zijn in taal/lezen te helpen • ICT-voorzieningen (hard- en software) om leerlingen die begaafd zijn op het gebied van taal/lezen extra te stimuleren • ICT-voorzieningen (hard- en software) om leerlingen die zwak zijn in rekenen te helpen • ICT-voorzieningen (hard- en software) om leerlingen die begaafd zijn op het gebied van rekenen extra te stimuleren 		x x x x	
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('onvoldoende') tot 5 ('zeer goed')	Aantal items: Cronbachs alpha:	4 .92	

Tabel 1-4 Faciliteiten voortgezet onderwijs

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Materiaal voor leerlingen die zwak zijn in mijn vak(ken) • Materiaal voor leerlingen die begaafd zijn in mijn vak(ken) • ICT-voorzieningen (hard- en software) om leerlingen die zwak zijn in mijn vak(ken) te helpen • ICT-voorzieningen (hard- en software) om leerlingen die begaafd zijn in mijn vak(ken) extra te stimuleren 			x x x x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('onvoldoende') tot 5 ('zeer goed')	Aantal items: Cronbachs alpha:		4 .80

Tabel 1-5 Ondersteuning op school basisonderwijs

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning op het gebied van taal-/leesonderwijs (van collega's, ib'er of taalcoördinator) • Ondersteuning op het gebied van rekenonderwijs (van collega's, ib'er of rekencoördinator) • Ondersteuning op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling (van collega's, ib'er of gedragspecialist) • Ondersteuning op het gebied van gedragsproblemen (van collega's, ib'er of gedragspecialist) 		x x x x	
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('onvoldoende') tot 5 ('zeer goed')	Aantal items: Cronbachs alpha:	4 .87	

Tabel 1-6 Ondersteuning op school voortgezet onderwijs

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning op het gebied van mijn vak(ken) (gegeven door collega's, zorg- of ondersteuningscoördinator) • Ondersteuning op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling (gegeven door collega's, zorg- of ondersteuningscoördinator) • Ondersteuning op het gebied van gedragsproblemen (gegeven door collega's, zorg- of ondersteuningscoördinator) 			x x x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('onvoldoende') tot 5 ('zeer goed')	Aantal items: Cronbachs alpha:		3 82

Tabel 1-7 Schoolleiding

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • De schoolleiding bevordert een professionele cultuur op school • De schoolleiding stimuleert uitwisseling van ervaringen binnen het team • De schoolleiding stimuleert uitwisseling van ervaringen met collega's van andere scholen • De schoolleiding bevordert discussie in het team over het onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften • De schoolleiding beheerst het vermogen om wederzijds vertrouwen op te bouwen • De schoolleiding draagt een positieve visie op passend onderwijs uit 		x x x x x x	x x x x x x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('zeer mee oneens') tot 5 ('zeer mee eens')	Aantal items: Cronbachs alpha:	6 .84	6 .84

Tabel 1-8 Teamcultuur en -overleg basisonderwijs

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • In het team wordt overlegd over de aanpak van leerproblemen • In het team wordt overlegd over de aanpak van gedragsproblemen • In het team wordt overlegd over de beste manier om ouders van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften bij de aanpak te betrekken • Er heerst een cultuur in de school waarin teamleden worden gestimuleerd om te leren • Er wordt op school regelmatig gesproken over knelpunten en oplossingen in verband met passend onderwijs 		x x x x x	
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('zeer mee oneens') tot 5 ('zeer mee eens')	Aantal items: Cronbachs alpha:	5 .86	

Tabel 1-9 Teamcultuur voortgezet onderwijs

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • In het team wordt het als vanzelfsprekend gezien dat leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften bij ons op school worden toegelaten • In het team wordt onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften gezien als een gezamenlijke verantwoordelijkheid • Er heerst een cultuur in de school waarin teamleden worden gestimuleerd om te leren • Er wordt gewerkt vanuit een gedeelde visie op passend onderwijs • Er wordt op school regelmatig gesproken over knelpunten en oplossingen in verband met passend onderwijs 			x x x x x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('zeer mee oneens') tot 5 ('zeer mee eens')	Aantal items: Cronbachs alpha:		5 .77

Tabel 1-10 Teamoverleg voortgezet onderwijs

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • In het team wordt overlegd over de aanpak van leerproblemen • In het team wordt overlegd over de aanpak van gedragsproblemen • In het team wordt overlegd over de beste manier om ouders van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften bij de aanpak te betrekken 			x x x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('zeer mee oneens') tot 5 ('zeer mee eens')	Aantal items: Cronbachs alpha:		3 .85

Tabel 1-11 Professionaliseringsbeleid

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Er is gericht professionaliseringsbeleid in verband met passend onderwijs • De leraren hebben voldoende mogelijkheden om hun kennis en vaardigheden op het gebied van onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften te onderhouden of uit te breiden • De leraren worden betrokken bij het formuleren van professionaliseringsbeleid • Tijdens functioneringsgesprekken worden concrete afspraken over scholing gemaakt • De leraren worden systematisch op de hoogte gesteld van mogelijke nascholing gericht op passend onderwijs • Van de leraren wordt verwacht dat zij tijdens scholing opgedane kennis delen met collega's • De leraren worden gestimuleerd bij elkaar op lesbezoek te gaan 		x x x x x x	x x x x x x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('zeer mee oneens') tot 5 ('zeer mee eens')	Aantal items: Cronbachs alpha:	7 .79	7 .79

Toelichting: in de versie voor het basisonderwijs is de benaming 'leerkrachten' gebruikt en in de versie voor het voortgezet onderwijs 'docenten'.

Tabel 1-12 Aansluiten bij verschillen basisonderwijs

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Zwakkere leerlingen krijgen verlengde instructie in de groep • Ik pas de hoeveelheid materiaal of opdrachten aan voor zwakkere leerlingen • Ik pas het tempo aan voor zwakkere leerlingen • Ik geef zwakkere leerlingen individuele uitleg of hulp • Ik laat zwakkere leerlingen extra oefenen tijdens de les • Zwakkere leerlingen krijgen (extra) opdrachten mee naar huis • Ik gebruik extra lesmateriaal voor zwakkere leerlingen • Ik geef huiswerk dat is aangepast aan het niveau van zwakkere leerlingen • Ik geef les in niveaugroepen / instructiegroepen • Excellente leerlingen krijgen opdrachten die hen meer uitdagen • Ik gebruik extra lesmateriaal voor excellente leerlingen • Excellente leerlingen mogen zelf lesmateriaal of onderwerpen kiezen 		x x x x x x x x x x x x	
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('nooit') tot 4 ('(bijna) dagelijks')	Aantal items: Cronbachs alpha:	12 .79	

Tabel 1-13 Aansluiten bij verschillen voortgezet onderwijs

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Ik geef zwakkere leerlingen individuele uitleg of hulp • Ik laat zwakkere leerlingen extra oefenen tijdens de les • Zwakkere leerlingen krijgen extra huiswerkopdrachten • Ik gebruik extra lesmateriaal voor zwakkere leerlingen • Ik laat leerlingen van verschillend niveau in tweetallen of groepjes samenwerken, zodat de betere leerlingen de zwakkere leerlingen kunnen helpen • Ik laat leerlingen van vergelijkbaar niveau in tweetallen of groepjes samenwerken, zodat dat de onderlinge verschillen niet te groot zijn • Ik geef les in niveaugroepen / instructiegroepen • Leerlingen mogen zelf lesmateriaal of onderwerpen kiezen • Excellente leerlingen krijgen opdrachten die hen meer uitdagen • Ik gebruik extra lesmateriaal voor excellente leerlingen • Ik laat excellente leerlingen oefenstof en herhalingsstof (deels) overslaan ('compacten') 			x x x x x x x x x x x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('nooit') tot 4 ('(bijna) dagelijks')	Aantal items: Cronbachs alpha:		11 .82

Tabel 1-14 Self-efficacy van de leraar

<i>Hoe goed kunt u ...</i>		bao	vo
• verschillende beoordelingsstrategieën toepassen		x	x
• alternatieve uitleg of een alternatief voorbeeld geven als leerlingen de lesstof niet begrijpen		x	x
• de juiste vragen stellen aan uw leerlingen		x	x
• van onderwijsstrategie veranderen in de klas		x	x
• in de klas controle houden over storend gedrag		x	x
• ervoor zorgen dat uw leerlingen zich aan de gedragsregels houden		x	x
• een leerling corrigeren die storend gedrag vertoont		x	x
• met verschillende groepen leerlingen werken		x	x
• uw leerlingen overtuigen dat ze in staat zijn goed te presteren op school		x	x
• uw leerlingen helpen de waarde van leren in te zien		x	x
• ongeïnteresseerde leerlingen motiveren		x	x
• ouders ondersteunen, zodat zij hun kind helpen		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('niet') tot 9 ('heel goed')	Aantal items: Cronbachs alpha:	12 .90	12 .89

Tabel 1-15 Kan ondersteuning bieden aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften

		bao	vo
• Ik kan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in mijn klas bieden wat zij nodig hebben		x	x
• Het lukt mij om de ondersteuning van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in te passen in mijn onderwijs		x	x
• Leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften zijn bij mij in de klas goed op hun plek		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('zeer mee oneens') tot 5 ('zeer mee eens')	Aantal items: Cronbachs alpha:	3 .76	3 .77

Tabel 1-16 Onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften is belastend

		bao	vo
• Aan meer leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften lesgeven dan nu het geval is, betekent een te grote werkdruk voor mij		x	x
• Ik voel mij overbelast door het lesgeven aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften		x	x
• Ik zit aan de grens wat betreft het lesgeven aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften		x	x
• Ik zou aan meer leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften les kunnen geven dan nu het geval is (*)			x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('zeer mee oneens') tot 5 ('zeer mee eens')	Aantal items: Cronbachs alpha:	3 .81	4 .82

Toelichting: het item dat is gemarkeerd met (*) is gespiegeld vóór het berekenen van het gemiddelde.

Tabel 1-17 Attitudes ten aanzien van passend onderwijs

<i>Passend onderwijs draagt eraan bij ...</i>		bao	vo
• dat meer leerlingen de kans krijgen naar een reguliere school te gaan		x	x
• dat ik als leerkracht/docent vaker het gevoel heb tekort te schieten (*)		x	x
• dat leerlingen beter leren om rekening met elkaar te houden		x	x
• dat leerlingen zonder extra ondersteuningsbehoeften minder aandacht krijgen (*)		x	x
• dat meer leerlingen onderwijs krijgen dat bij hen past		x	x
• dat ik als leerkracht/docent te weinig toekom aan het geven van extra ondersteuning (*)		x	x
• dat meer kinderen in hun eigen omgeving kunnen blijven		x	x
• dat de niveaoverschillen binnen de groep te groot worden (*)		x	x
• dat meer leerlingen onderwijs op maat krijgen		x	x
• dat kinderen onderlinge verschillen beter zien en accepteren		x	x
• dat de werkdruk voor mij als leerkracht/docent is toegenomen (*)		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('zeer mee oneens') tot 5 ('zeer mee eens')	Aantal items: Cronbachs alpha:	11 .82	11 .82

Toelichting: de items die zijn gemarkeerd met (*) zijn gespiegeld vóór het berekenen van het gemiddelde.

Vragenlijst voor intern begeleiders, zorg- en ondersteuningscoördinatoren

Tabel 1-18 Professionaliseringsbeleid

		bao	vo
• Er is gericht professionaliseringsbeleid in verband met passend onderwijs		x	x
• De leraren hebben voldoende mogelijkheden om hun kennis en vaardigheden op het gebied van onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften te onderhouden of uit te breiden		x	x
• De leraren worden systematisch op de hoogte gesteld van mogelijke nascholing gericht op passend onderwijs		x	x
• Van de leraren wordt verwacht dat zij tijdens scholing opgedane kennis delen met collega's		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('zeer mee oneens') tot 5 ('zeer mee eens')	Aantal items: Cronbachs alpha:	4 .73	4 .77

Toelichting: In de versie voor het basisonderwijs is de benaming 'leerkrachten' gebruikt en in de versie voor het voortgezet onderwijs 'docenten'.

Tabel 1-19 Beschikbare tijd voor interne begeleiding / coördinatie van ondersteuning

		bao	vo
• Ik heb als intern begeleider / zorgcoördinator voldoende tijd om leraren te adviseren bij het onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften		x	x
• Ik heb als intern begeleider / zorgcoördinator voldoende tijd om leraren te ondersteunen bij het onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften		x	x
• Ik heb als intern begeleider / zorgcoördinator voldoende tijd om lessen te bezoeken		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('zeer mee oneens') tot 5 ('zeer mee eens')	Aantal items: Cronbachs alpha:	3 .78	3 .77

Toelichting: In de versie voor het basisonderwijs is de benaming 'leerkrachten' gebruikt en in de versie voor het voortgezet onderwijs 'docenten'.

Tabel 1-20 School kan leerlingen ondersteunen

		bao	vo
• Op onze school lukt het om leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften te bieden wat zij nodig hebben		x	x
• Op onze school lukt het om de ondersteuning van leerlingen in te passen in het onderwijs		x	x
• Leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften zijn bij ons op school goed op hun plek		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('zeer mee oneens') tot 5 ('zeer mee eens')	Aantal items: Cronbachs alpha:	3 .90	3 .82

Tabel 1-21 Pedagogisch-didactische competenties in het team

		bao	vo
• Kan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften bij de groepsactiviteiten betrekken		x	x
• Kan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften duidelijk maken wat zij/hij van hen verwacht		x	x
• Kan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften tot gewenst gedrag stimuleren		x	x
• Kan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften op constructieve manier aanspreken op ongewenst gedrag			x
• Kan rustig blijven in stress-situaties			x
• Kan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften motiveren voor hun leertaken		x	x
• Kan conflicten beheersbaar maken door balans tussen corrigeren en negeren van gedrag		x	x
• Kan op adequate wijze omgaan met leerlingen met beperkingen (zoals ADHD, autisme, gedragsproblemen)		x	x
• Kan een adequaat plan van aanpak maken		x	x
• Kan effecten van een plan van aanpak vaststellen		x	x
• Kan een plan van aanpak bijstellen		x	x
• Kan effectieve leergesprekken voeren met leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften			x
• Kan beoordelen welke leerstof of materialen de leerling met extra ondersteuningsbehoeften ondersteunen in zijn/haar ontwikkeling		x	x
• Kan de didactische behoefte van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften vertalen in concrete doelen		x	x
• Kan zijn instructie afstemmen op de behoefte of leerstijl van de leerlingen		x	x
• Is in staat een gerichte planning van leeractiviteiten te maken voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('minder dan 1/3 van het team') tot 3 ('meer dan 2/3 van het team')	Aantal items: Cronbachs alpha:	13 .93	16 .92

Tabel 1-22 Competenties van het team op het gebied van scholing

		bao	vo
• Kan initiatieven nemen om zichzelf verder te ontwikkelen op het gebied van onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften		x	x
• Is bereid te werken aan eventuele tekorten in kennis en vaardigheden in het hanteren van leerproblemen		x	x
• Is bereid te werken aan eventuele tekorten in kennis en vaardigheden in het hanteren van gedragsproblemen		x	x
• Kan de eigen mogelijkheden en grenzen als leraar benoemen		x	
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('minder dan 1/3 van het team') tot 3 ('meer dan 2/3 van het team')	Aantal items: Cronbachs alpha:	4 .82	3 .85

Tabel 1-23 Competenties van het team in communicatie met ouders

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Is in staat tot constructief overleg met ouders van leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften • Kan ouders/verzorgers gerichte informatie geven over hun kind • Kan naar ouders/verzorgers luisteren en hun inbreng serieus nemen • Kan ouders/verzorgers stimuleren en motiveren om bij te dragen aan de ontwikkeling van hun kind 		x x x	x x x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('minder dan 1/3 van het team') tot 3 ('meer dan 2/3 van het team')	Aantal items: Cronbachs alpha:	4 .82	3 .85

Tabel 1-24 Preventie en aanpak gericht op gedrag

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Programma's of methodieken die zich richten op preventie van gedragsproblemen • Programma's of methodieken die zich richten op aanpak van gedragsproblemen • Anti-pestprogramma • Programma's of methodieken die zich richten op sociale veiligheid 		x x x	x x x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('niet') tot 4 ('in ruime mate')	Aantal items: Cronbachs alpha:	3 .83	4 .82

Tabel 1-25 Preventie en aanpak gericht op sociaalemotionele ontwikkeling

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Programma's of methodieken die zich richten op sociale veiligheid • Faalangsttraining • Training in sociale vaardigheden • Weerbaarheidstraining 		x x x	x x x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('niet') tot 4 ('in ruime mate')	Aantal items: Cronbachs alpha:	4 .84	3 .81

Tabel 1-26 Externe ondersteuning door samenwerkingsverband

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Het samenwerkingsverband primair onderwijs / voortgezet onderwijs biedt onze school goede diagnostische ondersteuning op het gebied van leerlingenzorg • Het samenwerkingsverband primair onderwijs / voortgezet onderwijs biedt onze school waar nodig goede ondersteuning voor leerkrachten / docenten bij het onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften 		x x	x x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('zeer mee oneens') tot 5 ('zeer mee eens')	Aantal items: Cronbachs alpha:	2 .84	2 .78

Tabel 1-27 Externe ondersteuning door jeugdhulp

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • (Speciale) onderwijszorg op onze school en jeugdhulp voor leerlingen zijn goed op elkaar afgestemd • Aanvullende hulp door externe jeugdhulppartners wordt snel ingezet • Er is waar nodig goede diagnostische expertise beschikbaar vanuit de jeugdhulp • Het lukt om samen met jeugdhulp passende oplossingen te vinden voor kinderen die jeugdhulp nodig hebben 		x	x
		x	x
		x	x
		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('zeer mee oneens') tot 5 ('zeer mee eens')	Aantal items: Cronbachs alpha:	4 .93	4 .85

*Leerlingen vragenlijst***Tabel 1-28 Cognitief zelfvertrouwen van de leerling**

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Ik weet zeker dat dit jaar alles op school me wel zal lukken • Ik kan op school zelfs de moeilijkste opdrachten maken als ik mijn best doe • Ik kan bijna alles op school, als ik het maar blijf proberen • Ik kan ook moeilijke dingen op school wel leren • Ik weet zeker dat op school zelfs de moeilijkste taken me wel lukken 		x	x
		x	x
		x	x
		x	x
		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('klopt helemaal niet') tot 5 ('klopt helemaal')	Aantal items: Cronbachs alpha:	5 .79	5 .77

Tabel 1-29 Taakmotivatie van de leerling

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Ik ben tevreden als ik op school iets heb geleerd dat ik begrijp • Ik vind het fijn wanneer ik op school iets heb geleerd dat ik belangrijk vind • Als ik op school iets niet meteen snap, ga ik er juist extra mijn best voor doen • Ik vind het fijn wanneer ik op school iets nieuws heb geleerd 		x	x
		x	x
		x	x
		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('klopt helemaal niet') tot 5 ('klopt helemaal')	Aantal items: Cronbachs alpha:	4 .74	4 .78

Tabel 1-30 Welbevinden van de leerling in relatie met de leerkracht / mentor

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • De juf/meester weet meestal hoe ik me voel • Ik kan met de juf/meester over problemen praten • Als ik me ongelukkig voel, kan ik daar met de juf/meester over praten • Ik voel me bij de juf/meester op mijn gemak • De juf/meester begrijpt mij • Ik heb een goed contact met de juf/meester 		x	x
		x	x
		x	x
		x	x
		x	x
		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('klopt helemaal niet') tot 5 ('klopt helemaal')	Aantal items: Cronbachs alpha:	6 .84	6 .91

Toelichting: In de versie voor het voortgezet onderwijs is 'juf/meester' vervangen door 'mentor'

Tabel 1-31 Welbevinden van de leerling in relatie met medeleerlingen

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Ik heb veel contact met mijn klasgenoten • Ik zou liever in een andere klas zitten (*) • Wij hebben een leuke klas • Ik kan goed met mijn klasgenoten overweg • In mijn klas voel ik mij soms alleen (*) • Ik vind het leuk om met de kinderen in mijn klas om te gaan 		x x x x x x	x x x x x x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('klopt helemaal niet') tot 5 ('klopt helemaal')	Aantal items: Cronbachs alpha:	6 .79	6 .83

Toelichting: Items die zijn gemarkeerd met (*) zijn gespiegeld vóór het berekenen van het schaalgemiddelde

Tabel 1-32 Schoolwelbevinden van de leerling

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Ik ben blij dat ik op deze school zit • Ik heb geen zin om naar school te gaan (*) • De meeste vakken op school vind ik vervelend (*) • Ik vind dat we op deze school genoeg leuke dingen doen • Als ik mag kiezen, zit ik liever op een andere school (*) • Ik vind het best leuk op school • Ik krijg slecht les op school (*) • Meestal heb ik plezier in het werk voor school 		x x x x x x x x	x x x x x x x x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('klopt helemaal niet') tot 5 ('klopt helemaal')	Aantal items: Cronbachs alpha:	8 .79	8 .84

Toelichting: Items die zijn gemarkeerd met (*) zijn gespiegeld vóór het berekenen van het schaalgemiddelde

Tabel 1-33 Welbevinden van de leerling in relatie met ouders

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Mijn ouders weten hoe ik mij voel in de klas • Als er iets vervelends op school is gebeurd, dan praat ik daarover met mijn ouders • Ik kan met mijn ouders praten over mijn schoolwerk • Mijn ouders vragen vaak hoe het gaat op school 		x x x x	x x x x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('klopt helemaal niet') tot 5 ('klopt helemaal')	Aantal items: Cronbachs alpha:	4 .71	4 .78

Tabel 1-34 Opvattingen van de leerling over het handelen van de leerkracht / mentor

Onze juf/meester/mentor ...		ba0	vo
<ul style="list-style-type: none"> • heeft duidelijke afspraken met ons gemaakt hoe we ons gedragen in de klas • zorgt er voor dat het rustig is in de klas als we moeten werken • vertelt duidelijk wat je nodig hebt voor een les • vertelt wat je kunt gaan doen als je eerder klaar bent • zorgt er voor dat we elkaar niet pesten • vertelt duidelijk waar de les over gaat, wat we gaan leren 		x	x
<ul style="list-style-type: none"> • legt het mij op een andere manier uit als ik het niet direct snap • gebruikt veel voorbeelden bij het uitleggen • doet vaak voor hoe je een probleem kunt aanpakken • stelt mij veel vragen om mij te helpen nadenken • vraagt mij vaak: waarom denk je dat? leg eens uit? • zegt vaak tegen mij: ga zo door, je kunt het • helpt mij om zelf het antwoord te vinden • weet wat ik lastig vind 		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('klopt helemaal niet') tot 5 ('klopt helemaal')	Aantal items: Cronbachs alpha:	14 .86	14 .90

Toelichting: De schaal bestaat uit twee subschalen: 'Klassenmanagement' (alpha=.77 in ba0 en .82 in vo) en 'Didactisch handelen' (alpha=.80 in ba0 en .85 in vo).

Tabel 1-35 Krijgt de leerling extra hulp?

		ba0	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Ik krijg extra hulp in de les bij het leren • Ik krijg extra hulp buiten de les bij het leren 		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('klopt helemaal niet') tot 5 ('klopt helemaal')	Aantal items: Cronbachs alpha:	2 .74	2 .67

Tabel 1-36 Wil de leerling meer hulp? (alleen voortgezet onderwijs)

		ba0	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Ik zou meer hulp op school willen bij het leren • Ik zou meer hulp buiten school willen bij het leren 			x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('klopt helemaal niet') tot 5 ('klopt helemaal')	Aantal items: Cronbachs alpha:		2 .81

Zorgprofiel

Tabel 1-37 Externaliserende problematiek / gedragsproblematiek

		ba0	vo
<ul style="list-style-type: none"> • ADHD (stoornis in de aandacht; overactief gedrag) • Agressief tegenover klasgenoten • Bizar gedrag, of gedrag dat niet past bij de leeftijd • Sterk storend voor anderen • Overactief, impulsief gedrag 		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 0 ('niet') tot 3 ('in ernstige mate')	Aantal items: Cronbachs alpha:	5 .81	5 .78

Tabel 1-38 Internaliserende problematiek / sociaalemotionele problematiek

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Angstig, neerslachtig, depressief • Teruggetrokken, komt niet tot contact met anderen • Gebrek aan zelfvertrouwen, negatief beeld van zichzelf • Faalangstig • Gebrek aan weerbaarheid 		x	x
		x	x
		x	x
		x	x
		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 0 ('niet') tot 3 ('in ernstige mate')	Aantal items: Cronbachs alpha:	5 .76	5 .78

Tabel 1-39 Problematische werkhouding

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Gebrek aan motivatie, inzet • Gebrek aan concentratie 		x	x
		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 0 ('niet') tot 3 ('in ernstige mate')	Aantal items: Cronbachs alpha:	2 .74	2 .74

Tabel 1-40 Leerachterstand

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Achterstand in taal/lezen • Achterstand in rekenen • Algehele vertraagde ontwikkeling 		x	x
		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 0 ('niet') tot 3 ('in ernstige mate')	Aantal items: Cronbachs alpha:	3 .66	2 .83

Tabel 1-41 Opvatting leraar: Ik kan deze leerling voldoende ondersteuning bieden

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Ik kan deze leerling in mijn klas voldoende bieden • Ik voel mij voldoende toegerust om deze leerling onderwijs te geven • Het lukt mij om de ondersteuning aan deze leerling in te passen in mijn onderwijs 		x	x
		x	x
		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('beslist onwaar') tot 5 ('beslist waar')	Aantal items: Cronbachs alpha:	3 .88	x .91

Tabel 1-42 Opvatting leraar: Deze leerling vormt een belasting

		bao	vo
<ul style="list-style-type: none"> • Hoeveel extra steun/aandacht heeft deze leerling van u nodig? • Hoe belastend vindt u deze leerling voor uzelf als leraar? • Hoe belastend vindt u deze leerling voor de rest van de klas? 		x	x
		x	x
		x	x
Antwoordmogelijkheden variëren van 1 ('heel weinig') tot 5 ('heel veel' of 'heel sterk')	Aantal items: Cronbachs alpha:	3 .78	x .87

Bijlage 2 - Representativiteit

Basisonderwijs

Tabel 2-1 Provincie en denominatie; landelijk en deelnemende scholen (hoofdstedelingen)

	Landelijk		Deelnemende scholen	
	aantal	%	aantal	%
<i>Provincie</i>				
Drenthe	256	4.1	4	8.7
Flevoland	175	2.8	3	6.5
Friesland	392	6.3	-	-
Gelderland	855	13.8	6	13.0
Groningen	260	4.2	2	4.3
Limburg	335	5.4	4	8.7
Noord-Brabant	825	13.3	2	4.3
Noord-Holland	856	13.8	6	13.0
Overijssel	512	8.2	5	19.1
Utrecht	448	7.2	2	10.9
Zeeland	192	3.1	2	4.3
Zuid-Holland	1109	17.8	10	21.7
<i>Denominatie</i>				
Algemeen bijzonder	308	5.0	1	2.2
Antroposofisch	68	1.1	1	2.2
Gereformeerd vrijgemaakt	104	1.7	1	2.2
Openbaar	1972	31.7	9	19.6
Protestants-Christelijk	1570	25.3	16	34.8
Reformatorisch	163	2.6	1	2.2
Rooms-Katholiek	1890	30.4	17	37.0
Overig	140	2.3	-	-

Tabel 2-2 Aantal leerlingen en leerlingewichten; landelijk en deelnemende scholen (hoofdstedelingen)

	Landelijk				Deelnemende scholen			
	min.	max.	gem.	sd	min.	max.	gem.	sd
Aantal leerlingen	1	1747	206	135.1	37	549	208.3	121.2
Percentage 0.00	28.2	100.0	91.3	9.9	57.8	100.0	89.0	11.5
Percentage 0.30	0	54.4	4.5	4.7	0	22.4	5.8	5.9
Percentage 1.20	0	60.0	4.2	7.0	0	28.4	5.2	7.8

Voortgezet onderwijs

Tabel 2-3 Provincie en denominatie; landelijk (zonder PRO) en deelnemende locaties

	Landelijk		Deelnemende locaties	
	aantal	%	aantal	%
<i>Provincie</i>				
Drenthe	45	3.1	-	--
Flevoland	40	2.7	2	5.0
Friesland	85	5.8	4	10.0
Gelderland	178	12.1	6	15.0
Groningen	67	4.6	-	-
Limburg	77	5.2	3	7.5
Noord-Brabant	182	12.4	4	10.0
Noord-Holland	225	15.3	4	10.0
Overijssel	121	8.2	6	15.0
Utrecht	100	6.8	2	5.0
Zeeland	33	2.2	1	2.5
Zuid-Holland	318	21.6	8	20.0
<i>Denominatie</i>				
Algemeen bijzonder	205	13.9	4	10.0
Gereformeerd	20	1.4	2	5.0
Interconfessioneel	8	0.5	1	2.5
Openbaar	414	28.1	10	25.0
Protestants-Christelijk	248	16.8	9	22.5
Reformatorisch	30	2.0	3	7.5
Rooms-Katholiek	307	20.9	8	20.0
Samenwerking	214	14.5	3	7.5
Overig	26	1.8	-	-

Tabel 2-4 Combinaties van schoolsoorten voortgezet onderwijs, landelijk en deelnemende locaties

	Landelijk		Deelnemende locaties	
	aantal	%	aantal	%
Brugjaar	20	1.4	-	--
Havo	3	0.2	-	--
Havo/Vwo	64	4.3	2	5.0
Mavo	16	1.1	-	--
Mavo/Havo	3	0.2	-	--
Mavo/Havo/Vwo	114	7.7	1	2.5
Vbo	280	19.0	1	2.5
Vbo/Havo	3	0.2	-	--
Vbo/Havo/Vwo	91	6.2	5	12.5
Vbo/Mavo	403	27.4	13	32.5
Vbo/Mavo/Havo	50	3.4	1	2.5
Vbo/Mavo/Havo/Vwo	307	20.9	12	30.0
Vbo/Mavo/Havo/Vwo/Pro	11	0.7	1	2.5
Vbo/Mavo/Pro	17	1.2	2	5.0
Vbo/Mavo/Vwo	1	0.1	-	--
Vbo/Pro	34	2.3	-	--
Vbo/Vwo	6	0.4	1	2.5
Vwo	49	3.3	1	2.5

Toelichting: Aangezien zelfstandige scholen voor praktijkonderwijs niet in het kader van het onderzoek zijn benaderd, zijn deze in de landelijke cijfers buiten beschouwing gelaten.

Bijlage 3 – Achtergrondgegevens

Basisonderwijs

Tabel 3-1 Achtergrondgegevens leerkrachten basisonderwijs (n=210)

		N	%
Geslacht	Man	36	17%
	Vrouw	174	83%
Groep	1	45	21%
	2	62	30%
	3	13	6%
	4	54	26%
	5	16	8%
	6	51	24%
	7	19	9%
	8	48	23%
Bouw	onderbouw	63	30%
	middenbouw	63	30%
	bovenbouw	95	45%
Functies / taken	groepsleerkracht	209	100%
	bouwcoördinator	23	11%
	ict-coördinator / i-coach	15	7%
	taalcoördinator	10	5%
	rekencoördinator	9	4%
	leescoördinator	4	2%
	lid schoolleiding	6	3%
	coördinator hoogbegaafdheid	4	2%
	vertrouwenspersoon	4	2%
	VVE-coördinator	2	1%
	gedragsspecialist	2	1%
	intern begeleider	2	1%
	overig	11	5%
Aantal dagen lesgevend per week	<2	2	1%
	2	24	11%
	2.5	8	4%
	3	55	26%
	3.5	1	--
	4	43	20%
	4.5	2	1%
	5	75	36%

Toelichting: Bij groep, bouw en functies/taken zijn meer antwoorden per respondent mogelijk. Daardoor is de som van de percentages bij deze variabelen > 100.

Tabel 3-2 Achtergrondgegevens leerkrachten basisonderwijs (n=210)

	minimum	maximum	gemiddeld	std.dev.
Aantal jaren ondervinding	0	43	16.6	11.4
Aantal dagen les per week aan deze groep	1	5	3.8	1.1
Aantal leerlingen in de klas	6	39	23.6	5.3
Aantal leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften	0	28	5.0	4.1
Percentage leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften	0	100	21.9	17.2

Tabel 3-3 Leerkrachten die leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in hun groep hebben

	N	% van de leerkrachten
Groep 2	57	92%
Groep 4	51	94%
Groep 6	51	100%
Groep 8	45	94%
totaal	199	95%

Tabel 3-4 Percentage leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften, zoals door de leerkrachten ingeschat (n=210)

	gemiddeld	std.dev.
Onderbouw	18.3%	15.9
Middenbouw	22.4%	16.6
Bovenbouw	24.5%	17.5
Groep 2	18.3%	16.0
Groep 4	21.7%	17.3
Groep 6	29.1%	18.7
Groep 8	19.3%	14.4
Totaal	21.9%	17.2

Tabel 3-5 Achtergrondgegevens van de intern begeleiders (n=57)

		N	%
Andere functies / taken op deze school?	nee	16	28%
	groepsleerkracht	22	39%
	lid van de schoolleiding	15	26%
	remedial teacher	6	11%
	specialist hoogbegaafdheid	5	9%
	gedragsspecialist	4	7%
	taalcoördinator	2	4%
	dyslexiespecialist	2	4%
	rekencoördinator	2	4%
	een andere functie of taak	8	14%
Met diploma afgeronde opleiding(en) na het voortgezet onderwijs	PABO	55	97%
	Master Special Educational Needs	24	42%
	IB-opleiding	37	65%
	Andere opleiding of Master	27	47%
Is er nog een andere ib'er op uw school?	nee	29	51%
	ja	28	49%

Toelichting: Bij functies/taken en opleidingen zijn meer antwoorden per respondent mogelijk. Daardoor is de som van de percentages bij deze variabelen > 100. Bij 'andere opleiding of Master' noemt men onder meer Orthopedagogiek (3 maal), specialist (hoog)begaafdheid (2 maal), dyslexiespecialist (2 maal), onderwijskunde (2 maal) en pedagogische wetenschappen (2 maal).

Tabel 3-6 Achtergrondgegevens van de intern begeleiders (n=57)

	minimum	maximum	gemiddeld	std.dev.
Aantal jaren ondervinding	3	42	23.3	10.2
Aantal uren per week als intern begeleider	3	36	19.2	8.0
Totaal aantal uren ib per week op school	3	64	27.6	14.4

Tabel 3-7 Achtergrondkenmerken van de leerlingen in het basisonderwijs: groep en leerlinggewichtsscore (n=3635)

		aantal	%
Groep	2	589	16%
	4	804	22%
	6	1170	32%
	8	1072	30%
Leerlinggewichtsscore	0	2341	64%
	0.3	141	4%
	1.2	111	3%
	onbekend	1042	29%

Tabel 3-8 Achtergrondkenmerken van de leerlingen in het basisonderwijs: geslacht en opleiding ouders (n=3635)

		aantal	%
Geslacht	Jongen	1325	36%
	Meisje	1300	36%
	onbekend	1010	28%
Opleidingsniveau vader	bao/vso	110	3%
	pro, vmbo-b/k	259	7%
	vmbo-t of hoger	2068	57%
	onbekend	1198	33%
Opleidingsniveau moeder	bao/vso	90	3%
	pro, vmbo-b/k	239	7%
	vmbo-t of hoger	1949	54%
	onbekend	1357	37%

Voortgezet onderwijs

Tabel 3-9 Achtergrondgegevens docenten en mentoren voortgezet onderwijs (n=270)

		N	%
Geslacht	Man	101	37%
	Vrouw	169	63%
Schoolsoort	onderbouw vmbo	131	49%
	bovenbouw vmbo	111	41%
	onderbouw havo	136	50%
	bovenbouw havo	38	14%
	onderbouw vwo	117	43%
	bovenbouw vwo	33	12%
	anders	1	--
Functies / taken	docent	266	99%
	mentor	193	73%
	sectieleider	27	10%
	remedial teacher / leerlingbegeleider	26	10%
	zorg-/ondersteuningscoördinator	19	7%
	afdelings- of teamleider	3	1%
	decaan	3	1%
	beeldcoach	3	1%
	overig	39	14%

Toelichting: Bij schoolsoort en functies/taken zijn meer antwoorden per respondent mogelijk. Daardoor is de som van de percentages bij deze variabelen > 100.

Tabel 3-10 Achtergrondgegevens docenten en mentoren voortgezet onderwijs (n=270)

		N	%
Vak	Nederlands	91	34%
	Wiskunde	70	26%
	Engels	68	25%
	Rekenen	22	8%
	Aardrijkskunde	10	4%
	Biologie	10	4%
	Geschiedenis	8	3%
	Natuurkunde	6	2%
	Economie	6	2%
	Duits	6	2%
	Scheikunde	5	2%
	Frans	2	1%
	anders	47	17%
Aantal uren lesgevend per week	2 tot 10 uur	36	13%
	10.5 tot 20 uur	148	55%
	21 tot 30 uur	86	32%

Toelichting: Bij vak zijn meer antwoorden per respondent mogelijk. Daardoor is de som van de percentages daar > 100. Bij het verzoek om deelname is gevraagd naar mentoren en docenten Nederlands, Engels en wiskunde. Daardoor zijn docenten van deze vakken in de meerderheid.

Tabel 3-11 Achtergrondgegevens docenten en mentoren voortgezet onderwijs (n=270)

	minimum	maximum	gemiddeld	std.dev.
Aantal jaren onderrichtservaring	0	44	14.9	11.1
Aantal uren les per week	2	30	17.1	5.6

Tabel 3-12 Achtergrondgegevens van de zorg- en ondersteuningscoördinatoren voortgezet onderwijs (n=40)

		N	%
Andere functies / taken op deze school?	nee	4	10%
	docent	29	73%
	gedragsspecialist	4	10%
	leerlingbegeleider/-coach	3	8%
	vertrouwenspersoon	3	8%
	lid van de schoolleiding	2	5%
	remedial teacher	1	3%
	een andere functie of taak	6	15%
Is er nog een andere zorg- of ondersteuningscoördinator op uw school?	nee	25	38%
	ja	15	63%

Vervolg tabel 3-12

		N	%
Met diploma afgeronde opleiding(en) na het voortgezet onderwijs	Lerarenopleiding (HBO)	31	78%
	Master Special Educational Needs	16	40%
	Universitaire lerarenopleiding	4	10%
	Andere Master	10	25%
	Andere opleiding	11	28%
Is er nog een andere ib'er op uw school?	nee	25	38%
	ja	15	63%

Toelichting: Bij functies/taken en opleidingen zijn meer antwoorden per respondent mogelijk. Daardoor is de som van de percentages bij deze variabelen > 100. Bij 'andere Master' noemt men onder meer Orthopedagogiek of Pedagogiek (3 maal). Bij 'andere opleiding' wordt alleen 'middenmanagement' (2 maal) vaker dan 1 maal genoemd.

Tabel 3-13 Achtergrondgegevens zorg-/ondersteuningscoördinatoren voortgezet onderwijs (n=40)

	minimum	maximum	gemiddeld	std.dev.
Aantal jaren onderrwijservaring	0	41	21.5	10.1
Aantal uren ondersteuningscoördinator per week	3	40	17.3	8.7
Aantal uren ondersteuningscoördinator per week op school totaal	6	100	23.3	18.8

Tabel 3-14 Leerlingen voortgezet onderwijs, naar leerjaar en onderwijsniveau (n=3453)

		aantal	%
Leerjaar	1	1706	49%
	3	1747	51%
Onderwijsniveau	vmbo-b	188	5%
	vmbo-k	380	11%
	vmbo-b/k	171	5%
	vmbo-gl	70	2%
	vmbo-tl	595	17%
	vmbo-gl/tl	217	6%
	vmbo-k/gl/tl	163	5%
	vmbo-havo	76	2%
	vmbo-havo-vwo	86	3%
	havo	584	17%
	havo-vwo	254	7%
	vwo	426	12%
	vwo-gymnasium	46	1%

gymnasium	19	1%
anders	178	5%

Tabel 3-15 Extra ondersteuningsbehoeften , volgens opgave door de contactpersoon van de school (n=3141)

	aantal	%
geen extra ondersteuningsbehoeften	2306	73%
extra ondersteuningsbehoeften	835	27%

Tabel 3-16 Extra ondersteuningsbehoeften naar onderwijsniveau (n=3275)

Onderwijsniveau	aantal	%
vmbo-b	69	44%
vmbo-k	122	33%
vmbo-b/k	50	33%
vmbo-gl	22	21%
vmbo-tl	143	28%
vmbo-gl/tl	52	31%
vmbo-k/gl/tl	26	16%
vmbo-havo	16	21%
vmbo-havo-vwo	17	20%
havo	138	25%
havo-vwo	64	25%
vwo	83	24%
vwo-gymnasium	2	7%
gymnasium	1	5%
Chi ² =59.40; Phi=.142; p<.001		

Bijlage 4 - Randvoorwaarden

Basisonderwijs

Tabel 4-1 Ondersteuning die leerkrachten dit schooljaar krijgen in verband met het onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften; leerkrachten (n=210)

	N	%
van een intern begeleider of zorgcoördinator	168	80%
van een ambulante begeleider van het speciaal basisonderwijs	9	4%
van een ambulante begeleider van het speciaal onderwijs	7	3%
van een ambulante begeleider van het samenwerkingsverband	47	22%
van een schoolbegeleider van een schoolbegeleidingsdienst	11	5%
van een begeleider of onderwijspecialist van het schoolbestuur	7	3%
van een externe onderwijspecialist	24	11%
van een externe orthopedagoog of gedragsspecialist	29	14%
van een ondersteuner of specialist vanuit jeugdhulp / wijkteam	17	8%
van iemand anders	47	22%
geen van bovenstaande personen	18	9%

Toelichting: Per respondent zijn meer antwoorden mogelijk. Daardoor is de som van de percentages > 100.

Tabel 4-2 Ondersteuning die leerkrachten in de groep krijgen; leerkrachten (n=210)

	Nooit	Af en toe	1 à 2 dagen per week	>2 dagen per week
Een extra leerkracht in de klas	91%	7%	1%	1%
Een onderwijsassistent in de klas	61%	20%	12%	7%
Een remedial teacher in de klas	85%	13%	1%	--
Een stagiair/LIO in de klas	45%	24%	27%	4%
Ouders in de klas	64%	32%	3%	1%
Iemand anders in de klas	82%	10%	4%	4%

Tabel 4-3 Ondersteunende functionarissen die dit schooljaar beschikbaar zijn om ondersteuning te geven aan leerlingen en/of leerkrachten; intern begeleiders (n=57)

	N	%
onderwijsassistent(en)	41	72%
orthopedagoog	41	72%
logopedist	41	72%
leerkrachtondersteuner of consultant van het samenwerkingsverband po	36	63%
schoolmaatschappelijk werker	35	61%
gedragsspecialist	31	54%
ambulant begeleider van cluster 2 van het speciaal onderwijs	31	54%
specialist in hoogbegaafdheid	30	53%
rekenspecialist	27	47%
taalspecialist	25	44%
remedial teacher	19	33%
ambulant begeleider van cluster 1 van het speciaal onderwijs	9	16%
schoolpsycholoog	7	12%
van iemand anders	26	46%

Toelichting: Per respondent zijn meer antwoorden mogelijk. Daardoor is de som van de percentages > 100.

Tabel 4-4 Behoeftte aan meer ondersteuning; leerkrachten die leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in hun groep hebben; leerkrachten (n=199)

	N	%
geen behoefte aan meer ondersteuning	14	7%
in verband met leerlingen met leerproblemen	125	63%
in verband met leerlingen met gedragsproblemen	100	50%
in verband met leerlingen met sociaal-emotionele problemen	86	43%
in verband met excellente of hoogbegaafde leerlingen	53	27%
in verband met leerlingen met lichamelijke beperkingen	6	3%
andere ondersteuning	20	10%

Toelichting: Per respondent zijn meer antwoorden mogelijk. Daardoor is de som van de percentages > 100.

Tabel 4-5 Ondersteuning die docenten dit schooljaar krijgen in verband met het onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften; docenten (n=270)

	N	%
van een zorg- of ondersteuningscoördinator of vergelijkbare functionaris	202	75%
van een ambulant begeleider van het speciaal onderwijs	22	8%
van een ambulant begeleider van het samenwerkingsverband	47	17%
van een onderwijsbegeleider van het samenwerkingsverband	20	7%
van een onderwijsbegeleider van een ondersteuningsdienst	13	5%
van een begeleider of onderwijsspecialist van het schoolbestuur	12	4%
van een externe onderwijsspecialist / -adviseur	39	14%
een externe orthopedagoog of gedragspecialist	29	11%
van een ondersteuner of specialist vanuit jeugdhulp / wijkteam	35	13%
van iemand anders	38	17%
geen van bovenstaande personen		

Toelichting: Per respondent zijn meer antwoorden mogelijk. Daardoor is de som van de percentages > 100.

Tabel 4-6 Ondersteuning die docenten in de klas krijgen; docenten (n=270)

	Nooit	Af en toe	1 à 2 dagen per week	>2 dagen per week
Een extra docent in de klas	92%	67%	1%	1%
Een onderwijsassistent in de klas	88%	7%	2%	2%
Een remedial teacher in de klas	93%	6%	1%	--
Een stagiair/LIO in de klas	73%	16%	10%	1%
Iemand anders in de klas	93%	5%	1%	1%

Tabel 4-7 Ondersteunende functionarissen die dit schooljaar beschikbaar zijn om ondersteuning te geven aan leerlingen/docenten; ondersteuningscoördinatoren (n=40)

	N	%
dyslexiespecialist	33	83%
(ortho)pedagoog	32	80%
schoolmaatschappelijk werker	30	75%
ambulant begeleider van cluster 2 van het speciaal onderwijs	23	58%
docentondersteuner of consulent van het samenwerkingsverband	22	55%
gedragspecialist	22	55%
remedial teacher	21	53%
dyscalculiespecialist	20	50%
(school)psycholoog	13	33%
ambulant begeleider van cluster 1 van het speciaal onderwijs	13	33%
specialist in hoogbegaafdheid	8	20%
logopedist	2	5%
iemand anders	16	40%

Toelichting: Per respondent zijn meer antwoorden mogelijk. Daardoor is de som van de percentages > 100.

Tabel 4-8 Behoeftte aan meer ondersteuning; docenten die leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in hun groep hebben (n=258)

	N	%
geen behoefte aan meer ondersteuning	52	20%
in verband met leerlingen met gedragsproblemen	139	54%
in verband met leerlingen met sociaal-emotionele problemen	118	46%
in verband met leerlingen met leerproblemen	93	36%
in verband met excellente of hoogbegaafde leerlingen	35	14%
in verband met leerlingen met lichamelijke beperkingen	13	5%
andere ondersteuning	15	6%

Toelichting: Per respondent zijn meer antwoorden mogelijk. Daardoor is de som van de percentages > 100.

Bijlage 5 – Attitudes en competenties

Basisonderwijs

Tabel 5-1 Regressie-analyses basisonderwijs: overzicht van variabelen

Bron	Afhankelijke variabele	Onafhankelijke variabelen
Ib-vragenlijst	Mate waarin de school ondersteuning kan bieden aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften	Professionaliseringsbeleid; beschikbare tijd voor interne begeleiding; mate waarin de ib'er het team kan ondersteunen; pedagogisch-didactische competenties team; scholingsbereidheid team; competenties team in communicatie met ouders; aanpak gericht op gedragsproblemen; aanpak gericht op sociaalemotionele aspecten; ondersteuning swv; samenwerking jeugdhulp

Tabel 5-2 Multilevelanalyses basisonderwijs: overzicht van variabelen

Bron	Afhankelijke variabele	Onafhankelijke variabelen
Ib-vragenlijst en leerkrachtvragenlijst bao	Mate waarin de leerkracht ondersteuning kan bieden aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften	<p><u>Niveau 1 (leerkracht)</u> Geslacht; onderwijservaring (jaren); aantal dagen per week lesgevend; aantal leerlingen in klas, aantal leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften / % leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in klas, voelt zich ondersteund. Samengestelde variabelen: ondersteuning door ib'er; ondersteuning op school; faciliteiten taal/rekenen; houding schoolleiding; teamcultuur; professionaliseringsbeleid; self-efficacy</p> <p><u>Niveau 2 (school)</u> Samengestelde variabelen: Professionaliseringsbeleid; beschikbare tijd voor interne begeleiding; mate waarin de ib'er het team kan ondersteunen; pedagogisch-didactische competenties team; scholingsbereidheid team; competenties team in communicatie met ouders; aanpak gericht op gedragsproblemen; aanpak gericht op sociaalemotionele aspecten</p>
Ib-vragenlijst en leerkrachtvragenlijst bao	Mate waarin de leerkracht zich belast voelt door het onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften	zie boven (plus samengestelde variabele attitudes ten aanzien van passend onderwijs)

Tabel 5-3 Mate waarin de leerkracht naar eigen inschatting ondersteuning kan bieden aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften (basisonderwijs); resultaten van multilevelanalyse (198 leerkrachten in 40 scholen)

	Nulmodel		Model 1		Eindmodel		t	p <
	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.		
Fixed effecten								
Intercept	3.289	0.060	-0.157	0.515	0.590	0.548		
<i>Leerkrachtniveau</i>								
• self-efficacy			0.400	0.062	0.400	0.062	6.45	.001
• voelt zich ondersteund			0.196	0.044	0.196	0.044	4.45	.001
• ondersteuning			0.225	0.058	0.225	0.058	3.88	.001
• teamcultuur			-0.185	0.057	-0.185	0.057	-3.25	.005
<i>Schoolniveau</i>								
• professionaliseringsbeleid (ib)					-0.245	0.070	-3.50	.001
Random effecten								
Variantie schoolniveau	0.071	0.033	0.011	0.015	0.000	0.000		
Variantie leerkrachtniveau	0.337	0.038	0.271	0.030	0.265	0.027		
Deviantie								
	374.216		310.572		299.135			

De variantie tussen scholen (in het nulmodel) is 17.4%

Tabel 5-4 Mate waarin de leerkracht zich belast voelt door het onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften (basisonderwijs); resultaten van multilevelanalyse (198 leerkrachten in 40 scholen)

	Nulmodel		Eindmodel		t	p <
	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.		
Fixed effecten						
Intercept	3.601	0.071	6.115	0.267		
<i>Leerkrachtniveau</i>						
• voelt zich ondersteund			-0.339	0.055	-6.16	.001
• attitudes ten aanzien van passend onderwijs			-0.572	0.102	-5.61	.001
<i>Schoolniveau</i>						
geen significante variabelen						
Random effecten						
Variantie schoolniveau	0.075	0.047	0.040	0.028		
Variantie leerkrachtniveau	0.606	0.068	0.390	0.044		
Deviantie						
	481.470		391.396			

De variantie tussen scholen (in het nulmodel) is 11.0%

Voortgezet onderwijs

Tabel 5-5 Regressie-analyses voortgezet onderwijs: overzicht van variabelen

Bron	Afhankelijke variabele	Onafhankelijke variabelen
vragenlijst zorg-/ondersteuningscoördinator	Mate waarin de school ondersteuning kan bieden aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften	Professionaliseringsbeleid; beschikbare tijd voor ondersteuningscoördinator; mate waarin de ondersteuningscoördinator het team kan ondersteunen; pedagogisch-didactische competenties team; scholingsbereidheid team; competenties team in communicatie met ouders; aanpak gericht op gedragsproblemen; aanpak gericht op sociaalemotionele aspecten; ondersteuning door samenwerkingsverband; ondersteuning door/samenwerking met jeugdhulp

Tabel 5-6 Multilevelanalyses voortgezet onderwijs: overzicht van variabelen

Bron	Afhankelijke variabele	Onafhankelijke variabelen
zoco-vragenlijst en docentvragenlijst vo	Mate waarin de docent ondersteuning kan bieden aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften	<p><u>Niveau 1 (docent)</u> geslacht; ondervijsservaring (jaren); voelt zich ondersteund. Samengestelde variabelen: ondersteuning door zoco; ondersteuning op school; faciliteiten; houding schoolleiding; teamoverleg; teamcultuur; professionaliseringsbeleid; self-efficacy</p> <p><u>Niveau 2 (school)</u> Samengestelde variabelen: Professionaliseringsbeleid; mate waarin de zoco het team kan ondersteunen; pedagogisch-didactische competenties team; scholingsbereidheid team; competenties team in communicatie met ouders; aanpak gericht op gedragsproblemen; aanpak gericht op socialemotionele aspecten</p>
zoco-vragenlijst en docentvragenlijst vo	Mate waarin de docent zich belast voelt door het onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften	zie boven (plus samengestelde variabele attitudes ten aanzien van passend onderwijs)

Tabel 5-7 Mate waarin de docent naar eigen inschatting ondersteuning kan bieden aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften (voortgezet onderwijs); resultaten van multilevel-analyse (249 docenten in 38 scholen)

	Nulmodel		Eindmodel		t	p <
	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.		
Fixed effecten						
Intercept	3.130	0.046	-0.325	0.332		
<i>Docentniveau</i>						
• self-efficacy			0.281	0.044	6.39	.001
• voelt zich ondersteund			0.179	0.034	5.26	.001
• professionaliseringsbeleid			0.205	0.057	3.60	.001
• faciliteiten			0.126	0.042	3.00	.001
<i>Schoolniveau</i>						
geen significante variabelen						
Random effecten						
Variantie schoolniveau	0.016	0.018	0.002	0.009		
Variantie leerkrachtniveau	0.401	0.039	0.256	0.025		
Deviantie	487.483		369.420			

De variantie tussen scholen (in het nulmodel) is 3.8%

Tabel 5-8 Mate waarin de docent zich belast voelt door het onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften (voortgezet onderwijs); resultaten van multilevelanalyse (249 docenten in 38 scholen)

	Nulmodel		Model 1		Eindmodel		t	p <
	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.		
Fixed effecten								
Intercept	3.459	0.059	6.067	0.248	6.612	0.288		
<i>Leerkrachtniveau</i>								
• attitudes t.a.v. passend onderwijs			-0.634	0.096	-0.586	0.095	-6.17	.001
• kan leerlingen ondersteuning bieden die zij nodig hebben			-0.259	0.070	-0.273	0.069	-3.96	.001
• vrouw			-0.224	0.078	-0.208	0.076	-2.74	.01
• onderwijs-ervaring			0.008	0.003	0.008	0.003	2.67	.01
<i>Schoolniveau</i>								
• competenties team: scholingsbereidheid					-0.276	0.083	-3.33	.001
Random effecten								
Variantie schoolniveau	0.045	0.030	0.009	0.014	0.000	0.000		
Variantie leerkrachtniveau	0.522	0.050	0.341	0.033	0.335	0.030		
Deviantie	561.379		445.096		434.548			

De variantie tussen scholen (in het nulmodel) is 8.6%

Bijlage 6 – Onderwijs, basisondersteuning en extra ondersteuning

Basisonderwijs

Tabel 6-1 Antwoorden op de vraag ‘Kunt u deze leerling opnemen op uw school?’, in percentages (*N* = maximaal 52). Grootste groep is grijs gemarkeerd (indien minimaal 10% verschil met andere groepen)

Vignet	Ja, met basisondersteuning	Alleen met extra ondersteuning	Niet mogelijk	Geen ervaring mee/weet ik niet
Lichamelijke beperkingen				
<i>Visuele beperking</i>				
A. Relatief gunstig	17.3	68.5	3.7	7.4
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	1.9	38.5	30.8	28.8
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	0	18.8	64.6	16.7
<i>Auditieve beperking</i>				
A. Relatief gunstig	14.6	75.0	2.1	8.3
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	3.8	28.8	42.3	25.0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	0	13.5	67.3	19.2
<i>Taalontwikkelingsstoornis</i>				
A. Relatief gunstig	15.4	80.8	1.9	1.9
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	9.8	84.3	5.9	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	4.2	66.7	27.1	2.1
<i>Motorische beperking/overige fysieke beperking</i>				
A. Relatief gunstig	35.4	47.9	12.5	4.2
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	10.2	57.1	20.4	12.2
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	2.0	9.8	58.8	29.4

Vervolg tabel 6-1

Vignet	Ja, met basisondersteuning	Alleen met extra ondersteuning	Niet mogelijk	Geen ervaring mee/weet ik niet
Moeilijk lerend/overig				
<i>Licht verstandelijke beperking</i>				
A. Relatief gunstig	64.6	35.4	0	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	50.0	50.0	0	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	14.6	56.3	27.1	2.1
<i>Downsyndroom</i>				
A. Relatief gunstig	2.1	41.7	33.3	22.9
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	0	34.6	46.2	19.2
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	0	6.3	70.8	22.9
Gedragsproblemen				
<i>ADHD/ADD</i>				
A. Relatief gunstig	86.5	13.5	0	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	61.5	38.5	0	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	4.2	35.4	56.3	4.2
<i>Autisme of verwante stoornis</i>				
A. Relatief gunstig	52.1	45.8	0	2.1
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	11.5	53.8	26.9	7.7
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	9.6	40.4	38.5	11.5
<i>Opstandig of antisociaal gedrag (ODD)/Agressief gedrag</i>				
A. Relatief gunstig	31.4	51.0	17.6	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	15.4	46.2	34.6	3.8
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	0	8.3	85.4	6.3

Vervolg tabel 6-1

Vignet	Ja, met basisondersteuning	Alleen met extra ondersteuning	Niet mogelijk	Geen ervaring mee/weet ik niet
Leerproblemen				
<i>Dyslexie</i>				
A. Relatief gunstig	87.5	12.5	0	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	78.8	21.2	0	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	38.5	57.7	3.8	0
<i>Dyscalculie</i>				
A. Relatief gunstig	89.6	10.4	0	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	79.6	20.4	0	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	47.9	50.0	2.1	0
Sociaal-emotionele problematiek				
<i>Depressieve klachten</i>				
A. Relatief gunstig	69.2	30.8	0	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	52.9	47.1	0	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	29.2	54.2	14.6	2.1
<i>Angststoornis/fobie</i>				
A. Relatief gunstig	68.8	22.9	0	8.3
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	36.7	63.3	0	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	12.5	68.8	18.8	0
Hoogbegaafdheid				
<i>Hoogbegaafdheid</i>				
A. Relatief gunstig	92.2	7.8	0	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	88.5	11.5	0	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	39.6	45.8	6.3	8.3

Tabel 6-2 Antwoorden op de vraag ‘Kunt u deze leerling opnemen op uw school?’, in percentages ($N = 32$). Grootste groep is grijs gemarkeerd (indien minimaal 10% verschil met andere groepen)

Vignet	Ja, met basisondersteuning	Alleen met extra ondersteuning	Niet mogelijk	Geen ervaring mee/weet ik niet
Lichamelijke beperkingen				
<i>Visuele beperking</i>				
A. Relatief gunstig	12.5	75.0	3.1	9.4
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	0	40.6	50.0	9.4
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	0	37.5	62.5	0
<i>Auditieve beperking</i>				
A. Relatief gunstig	31.3	65.6	3.1	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	9.4	43.8	37.5	9.4
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	3.1	6.3	78.1	12.5
<i>Taalontwikkelingsstoornis</i>				
A. Relatief gunstig	81.3	18.8	0	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	21.9	59.4	12.5	6.3
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	0	59.4	37.5	3.1
<i>Motorische beperking/overige fysieke beperking</i>				
A. Relatief gunstig	53.1	34.4	6.3	6.3
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	12.5	50.0	28.1	9.4
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	0	37.5	53.1	9.4

Vervolg tabel 6-2

Vignet	Ja, met basisondersteuning	Alleen met extra ondersteuning	Niet mogelijk	Geen ervaring mee/weet ik niet
Moeilijk lerend/overig				
<i>Licht verstandelijke beperking</i>				
A. Relatief gunstig	59.4	31.3	9.4	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	56.3	28.1	15.6	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	12.5	46.9	37.5	3.1
Gedragsproblemen				
<i>ADHD/ADD</i>				
A. Relatief gunstig	50.0	46.9	3.1	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	34.4	59.4	6.3	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	6.3	21.9	71.9	0
<i>Autisme of verwante stoornis</i>				
A. Relatief gunstig	31.3	59.4	6.3	3.1
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	28.1	31.3	21.9	18.8
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	3.1	43.8	40.6	12.5
<i>Opstandig of antisociaal gedrag (ODD)/Agressief gedrag</i>				
A. Relatief gunstig	12.5	65.6	21.9	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	9.4	46.9	43.8	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	0	9.4	90.6	0
Leerproblemen				
<i>Dyslexie</i>				
A. Relatief gunstig	87.5	9.4	0	3.1
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	81.3	18.8	0	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	15.6	62.5	21.9	0

Vervolg tabel 6-2

Vignet	Ja, met basisondersteuning	Alleen met extra ondersteuning	Niet mogelijk	Geen ervaring mee/weet ik niet
<i>Dyscalculie</i>				
A. Relatief gunstig	71.9	28.1	0	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	59.4	40.6	0	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	59.4	37.5	0	3.1
Sociaal-emotionele problematiek				
<i>Depressieve klachten</i>				
A. Relatief gunstig	37.5	59.4	3.1	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	37.5	59.4	3.1	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	25.0	50.0	21.9	3.1
<i>Angststoornis/fobie</i>				
A. Relatief gunstig	43.8	43.8	0	12.5
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	12.5	71.9	15.6	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	3.1	53.1	40.6	3.1
<i>Faalangst</i>				
A. Relatief gunstig	75.0	25.0	0	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	37.5	37.5	25.0	0
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	3.1	43.8	50.0	3.1
Hoogbegaafdheid				
<i>Hoogbegaafdheid</i>				
A. Relatief gunstig	81.3	15.6	3.1	0
B. In combinatie met een flinke leerachterstand	71.9	21.9	0	6.3
C. Als B, maar ook nog met psychosociale problematiek	18.8	56.3	6.3	18.8

Bijlage 7 - Problematiek

Basisonderwijs

Tabel 7-1 Problematiek en beperkingen, volgens inschatting van de leerkracht; percentages van alle ingevulde zorgprofielen (n= 537)

	niet	in lichte mate	in behoorlijke mate	in ernstige mate
Externaliserend probleemgedrag				
ADHD (stoornis in de aandacht; overactief gedrag)	81	7	7	5
Agressief tegenover klasgenoten	82	10	5	3
Bizar gedrag, of gedrag dat niet past bij de leeftijd	78	10	9	4
Sterk storend voor anderen	66	13	10	12
Overactief, impulsief gedrag	68	9	12	12
Internaliserend probleemgedrag				
Angstig, neerslachtig, depressief	86	10	2	2
Teruggetrokken, komt niet tot contact met anderen	82	13	4	1
Gebrek aan zelfvertrouwen, negatief beeld van zichzelf	63	20	11	6
Faalangstig	74	15	7	5
Gebrek aan weerbaarheid	75	14	7	5
Lichamelijke beperking				
Visuele handicap (blind of slechtziend)	98	2	--	--
Auditieve handicap (doof of slechthorend)	98	2	--	1
Motorische handicap (belemmering van beweging/DCD)	93	4	3	1
Overige fysieke beperking (bijv. chronische ziekte, epilepsie, astma)	95	3	1	1
Problematische werkhouding				
Gebrek aan motivatie, inzet	54	21	15	10
Gebrek aan concentratie	34	20	27	19
Leerachterstand				
Achterstand in taal/lezen (resp. voorbereidend taal/lezen)	44	20	21	15
Achterstand in rekenen (resp. voorbereidend rekenen)	51	18	19	12
Algehele vertraagde ontwikkeling	75	12	9	3

Vervolg Tabel 7-1

	niet	in lichte mate	in behoorlijke mate	in ernstige mate
Niet geclusterde items				
Autisme en verwante stoornissen	86	6	6	2
Dyslexie	83	3	5	9
Dyscalculie	97	2	1	1
Laag werktempo	46	21	24	10
Spraak/taalstoornis of Taalontwikkelingsstoornis	79	6	8	7
(Zeer) moeilijk lerend (verstandelijke beperking, zwakbegaafd)	86	7	6	1
Downsyndroom	99	1	--	--
Overige psychiatrische stoornissen	95	2	2	1
Hoogbegaafdheid	91	4	3	2

Tabel 7-2 Problematiek of beperkingen, volgens inschatting van de leerkracht; geclusterde items; aantallen en percentages van alle ingevulde zorgprofielen bij de eerste meting (n= 256) en de tweede meting (n=537)

	Eerste meting		Tweede meting		Chi ²	p
	N	%	N	%		
Externaliserende problematiek	119	47%	266	50%		n.s.
Internaliserende problematiek	121	47%	296	55%	4.29	<.05
Problematische werkhouding	189	74%	372	69%		n.s.
Leerachterstand	177	69%	372	69%		n.s.
Lichamelijke beperking	27	11%	69	13%		n.s.

Tabel 7-3 Interne ondersteuning; aantallen en percentages van alle ingevulde zorgprofielen bij de eerste meting (n= 256) en de tweede meting (n=537)

	Eerste meting		Tweede meting		Chi ²	p
	N	%	N	%		
OPP	67	30%	162	30%		n.s.
Eigen leerlijn	64	25%	125	23%		n.s.
Individuele leerhulp / remedial teaching	110	43%	243	45%		n.s.
Individuele coaching door lid schoolteam	35	14%	99	18%		n.s.
Speciale hulpklas binnen school	23	9%	55	10%		n.s.
Speciale aanpassingen lokaal / gebouw	32	12%	53	10%		n.s.

Tabel 7-4 Externe ondersteuning; aantallen en percentages van alle ingevulde zorgprofielen bij de eerste meting (n= 256) en de tweede meting (n=537)

	Eerste meting		Tweede meting		Chi ²	p
	N	%	N	%		
Ambulante begeleiding vanuit sbo/so ³	20	8%	26	5%		n.s.
Ambulante begeleiding vanuit het samenwerkingsverband	27	11%	106	20%	10.51	<.01
Extra geld vanuit het samenwerkingsverband	13	5%	68	13%	10.90	<.005
Onderwijs in een speciale voorziening buiten school	9	4%	23	4%		n.s.

Tabel 7-5 Begeleiding door externe hulpverlener; aantallen en percentages van alle ingevulde zorgprofielen bij de eerste meting (n= 256) en de tweede meting (n=537)

	Eerste meting		Tweede meting		Chi ²	p
	N	%	N	%		
Ouder-kindadviseur, wijkteam, schoolmaatschappelijk werk	9	4%	52	10%	9.29	<.005
Psycholoog of psychiater	17	7%	38	7%		n.s.
Gespecialiseerde instelling voor jeugdhulp	5	2%	27	5%	4.23	<.05
Instelling voor hulp bij dyslexie of andere leerproblemen	26	10%	58	11%		n.s.

Voortgezet onderwijs

Tabel 7-6 Problematiek en beperkingen, volgens inschatting van de mentor; percentages van alle ingevulde zorgprofielen (n= 218)

	niet	in lichte mate	in behoorlijke mate	in ernstige mate
Externaliserend probleemgedrag				
ADHD (stoornis in de aandacht; overactief gedrag)	79	5	11	5
Agressief tegenover klasgenoten	85	9	4	2
Bizar gedrag, of gedrag dat niet past bij de leeftijd	78	7	12	3
Sterk storend voor anderen	70	11	12	8
Overactief, impulsief gedrag	72	11	7	10
Internaliserend probleemgedrag				
Angstig, neerslachtig, depressief	65	18	10	7
Teruggetrokken, komt niet tot contact met anderen	74	18	5	4

3 Bij de toetsing van de verschillen is ook rekening gehouden met het percentage 'weet ik niet' (niet in de tabellen opgenomen). Bij deze variabele was dat 1% bij de eerste meting en 5% bij de tweede meting.

Vervolg tabel 7-6

	niet	in lichte mate	in behoorlijke mate	in ernstige mate
Gebrek aan zelfvertrouwen, negatief beeld van zichzelf	59	20	13	7
Faalangstig	71	17	7	6
Gebrek aan weerbaarheid	72	20	6	2
Lichamelijke beperking				
Visuele handicap (blind of slechtziend)	98	1	--	--
Auditieve handicap (doof of slechthorend)	97	1	1	1
Motorische handicap (belemmering van beweging/DCD)	96	2	1	1
Overige fysieke beperking (bijv. chronische ziekte, epilepsie, astma)	93	4	1	3
Problematische werkhouding				
Gebrek aan motivatie, inzet	56	15	17	12
Gebrek aan concentratie	44	20	20	16
Leerachterstand				
Achterstand in taal/lezen	75	12	12	1
Achterstand in rekenen	82	8	8	1
Niet geclusterde items				
Autisme en verwante stoornissen	86	6	6	2
Dyslexie	80	4	11	6
Dyscalculie	96	2	1	1
Algehele vertraagde ontwikkeling	87	9	3	1
Laag werktempo	60	18	14	8
Spraak/taalstoornis of Taalontwikkelingsstoornis	89	7	3	1
(Zeer) moeilijk lerend (verstandelijke beperking, zwakbegaafd)	95	3	1	--
Downsyndroom	98	1	--	1
Overige psychiatrische stoornissen	89	5	3	3
Hoogbegaafdheid	97	3	1	--

Tabel 7-7 Problematiek of beperkingen, volgens inschatting van de mentor; geclusterde items; aantallen en percentages van alle ingevulde zorgprofielen bij de eerste meting (n= 386) en de tweede meting (n=218)

	Eerste meting		Tweede meting		Chi ²	p
	N	%	N	%		
Externaliserende problematiek	204	52%	111	51%		n.s.
Internaliserende problematiek	216	56%	139	64%	3.97	<.05
Problematische werkhouding	237	61%	135	62%		n.s.
Leerachterstand	120	31%	61	28%		n.s.
Lichamelijke beperking	54	14%	23	11%		n.s.

Tabel 7-8 Interne ondersteuning; aantallen en percentages van alle ingevulde zorgprofielen bij de eerste meting (n= 386) en de tweede meting (n=218)

	Eerste meting		Tweede meting		Chi ²	p
	N	%	N	%		
OPP	199	52%	95	44%		n.s.
Eigen leerlijn	66	17%	24	11%	12.95	<.005
Individuele leerhulp / remedial teaching	126	33%	86	39%		n.s.
Individuele coaching door lid schoolteam	212	55%	116	53%		n.s.
Speciale hulpklas binnen school	76	20%	27	12%	10.26	<.01
Speciale aanpassingen lokaal / gebouw	67	17%	43	20%		n.s.

Tabel 7-9 Externe ondersteuning; aantallen en percentages van alle ingevulde zorgprofielen bij de eerste meting (n= 386) en de tweede meting (n=218)

	Eerste meting		Tweede meting		Chi ²	p
	N	%	N	%		
Ambulante begeleiding vanuit sbo/so ⁴	23	6%	11	5%	11.33	<.005
Ambulante begeleiding vanuit het samenwerkingsverband	81	21%	46	21%		n.s.
Extra geld vanuit het samenwerkingsverband	57	15%	24	11%		n.s.
Onderwijs in een speciale voorziening buiten school	16	4%	11	5%		n.s.

Tabel 7-10 Begeleiding door externe hulpverlener; aantallen en percentages van alle ingevulde zorgprofielen bij de eerste meting (n= 386) en de tweede meting (n=218)

	Eerste meting		Tweede meting		Chi ²	p
	N	%	N	%		
Ouder-kindadviseur, wijkteam, schoolmaatschappelijk werk	35	9%	45	21%	16.24	<.001
Psycholoog of psychiater	58	15%	44	20%		n.s.
Gespecialiseerde instelling voor jeugdhulp	39	10%	23	11%		n.s.
Instelling voor hulp bij dyslexie of andere leerproblemen	16	4%	10	6%		n.s.

⁴ Bij de toetsing van de verschillen is ook rekening gehouden met het percentage 'weet ik niet' (niet in de tabellen opgenomen). Bij deze variabele was dat 1% bij de eerste meting en 5% bij de tweede meting.

Bijlage 8 – Socialemotionele ontwikkeling

Basisonderwijs

Tabel 8-1 Cognitief zelfvertrouwen, taakmotivatie en welbevinden (basisonderwijs); gemiddelden, standaarddeviaties en resultaten van variantieanalyses; groep 6 (n varieert van 1051 tot 1067) en groep 8 (n varieert van 1000 tot 1007)

	Groep 6		Groep 8		F	p	η^2
	gem.	std.dev.	gem.	std.dev.			
Cognitief zelfvertrouwen	3.67	0.65	3.65	0.62	0.56	n.s.	.000
Taakmotivatie	4.29	0.59	4.12	0.58	41.93	<.001	.020
Welbevinden met leerkracht	3.83	0.70	3.68	0.76	21.26	<.001	.010
Welbevinden met medeleerlingen	4.15	0.69	4.20	0.67	2.81	n.s.	.001
Schoolwelbevinden	4.04	0.61	3.86	0.63	45.11	<.001	.021
Welbevinden met ouders	4.20	0.73	4.18	0.69	0.36	n.s.	.000

Toelichting: schaalcores kunnen variëren van 1 (negatief) tot 5 (positief)

Tabel 8-2 Welbevinden met leerkracht (basisonderwijs); multilevelanalyse: overzicht van variabelen

Bron	Afhankelijke variabele	Onafhankelijke variabelen
Leerlingenvragenlijst en leerkrachtvragenlijst bao	Welbevinden met leerkracht	<p><u>Niveau 1 (leerling)</u> Leerjaar.</p> <p>Samengestelde variabelen: cognitief zelfvertrouwen; taakmotivatie; welbevinden met medeleerlingen; welbevinden met ouders; opvattingen over klassenmanagement leerkracht; opvattingen over didactisch handelen leerkracht; leerling krijgt extra hulp.</p> <p><u>Niveau 2 (leerkracht/klas)</u> Geslacht; onderwijservaring (jaren); aantal leerlingen in klas; aantal leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften / % leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in klas; voelt zich ondersteund.</p> <p>Samengestelde variabelen: ondersteuning door ib'er; ondersteuning op school; faciliteiten taal/rekenen; aansluiten bij verschillen; self-efficacy; kan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften ondersteuning geven; onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften is belastend; attitudes ten aanzien van passend onderwijs.</p>

Toelichting: Schoolniveau is buiten beschouwing gelaten in verband met onvoldoende variantie op dat niveau.

Tabel 8-3 Welbevinden met de leerkracht (basisonderwijs); resultaten van multilevelanalyse (1607 leerlingen in 79 klassen)

	Nulmodel		Model 1		Eindmodel		t	p <
	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.		
Fixed effecten								
Intercept	3.758	0.031	-0.065	0.154	0.030	0.158		
<i>Leerlingniveau</i>								
• didactisch handelen leerkracht			0.246	0.034	0.249	0.034	7.32	.001
• welbevinden met medeleerlingen			0.152	0.024	0.153	0.024	6.38	.001
• welbevinden met ouders			0.133	0.024	0.132	0.024	5.50	.001
• klassenmanagement leerkracht			0.183	0.039	0.179	0.039	4.59	.001
• cognitief zelfvertrouwen			0.117	0.026	0.115	0.026	4.42	.001
• taakmotivatie			0.112	0.031	0.116	0.031	3.74	.001
<i>Leerkracht-/klassenniveau</i>								
• aantal jaren onderwijservaring					-0.006	0.002	-3.00	.005
Random effecten								
Variatie leerkrachtniveau	0.051	0.012	0.030	0.008	0.025	0.007		
Variatie leerlingniveau	0.471	0.017	0.332	0.012	0.332	0.012		
Deviantie								
	3438.370		2867.615		2860.067			

De variantie tussen scholen (in het nulmodel) is 0, de variantie tussen klassen is 9.8%.

Tabel 8-4 Welbevinden met medeleerlingen (basisonderwijs); multilevelanalyse: overzicht van variabelen

Bron	Afhankelijke variabele	Onafhankelijke variabelen
Leerlingenvragenlijst en leerkrachtvragenlijst bao	Welbevinden met medeleerlingen	<p><u>Niveau 1 (leerling)</u> Leerjaar.</p> <p>Samengestelde variabelen: cognitief zelfvertrouwen; taakmotivatie; welbevinden met leerkracht; welbevinden met ouders; opvattingen over klassenmanagement leerkracht; opvattingen over didactisch handelen leerkracht; leerling krijgt extra hulp.</p> <p><u>Niveau 2 (leerkracht/klas)</u> Geslacht; onderwijservaring (jaren); aantal leerlingen in klas; aantal leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften / % leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in klas; voelt zich ondersteund.</p> <p>Samengestelde variabelen: ondersteuning door ib'er; ondersteuning op school; faciliteiten taal/rekenen; aansluiten bij verschillen; self-efficacy; kan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften ondersteuning geven; onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften is belastend; attitudes ten aanzien van passend onderwijs.</p>

Toelichting: Schoolniveau is buiten beschouwing gelaten in verband met onvoldoende variantie op dat niveau.

Tabel 8-5 Welbevinden met medeleerlingen (basisonderwijs); resultaten van multilevelanalyse (1607 leerlingen in 79 klassen)

	Nulmodel		Eindmodel		t	p <
	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.		
Fixed effecten						
Intercept	4.170	0.029	1.204	0.233		
<i>Leerlingniveau</i>						
• klassenmanagement leerkracht			0.248	0.034	7.29	.001
• welbevinden met de leerkracht			0.169	0.024	7.04	.001
• cognitief zelfvertrouwen			0.170	0.025	6.80	.001
• leerjaar			0.069	0.024	2.88	.01
• welbevinden met ouders			0.061	0.024	2.54	.05
• krijgt extra hulp			-0.034	0.014	-2.43	.05
<i>Klas-/leerkrachtniveau</i>						
geen significante variabelen						
Random effecten						
Variantie leerkrachtniveau	0.042	0.010	0.027	0.007		
Variantie leerlingniveau	0.416	0.015	0.344	0.012		
Deviantie	3234.425		2917.219			

De variantie tussen scholen (in het nulmodel) is 1.3%, de variantie tussen klassen is 7.9%. Het schoolniveau is daarom buiten beschouwing gelaten.

Voortgezet onderwijs

Tabel 8-6 Cognitief zelfvertrouwen, taakmotivatie en welbevinden (voortgezet onderwijs); gemiddelden, standaarddeviaties en resultaten van variantieanalyses; leerjaar 1 (n varieert van 1418 tot 1433) en leerjaar 3 (n varieert van 1184 tot 1198)

	Leerjaar 1		Leerjaar 3		F	p	η^2
	gem.	std.dev.	gem.	std.dev.			
Cognitief zelfvertrouwen	3.57	0.58	3.59	0.59	0.571	n.s.	.000
Taakmotivatie	4.00	0.59	3.79	0.56	88.29	<.001	.033
Welbevinden met mentor	3.83	0.72	3.58	0.84	66.98	<.001	.025
Welbevinden met medeleerlingen	4.11	0.67	3.97	0.70	27.52	<.001	.010
Schoolwelbevinden	3.76	0.60	3.30	0.67	348.43	<.001	.117
Welbevinden met ouders	4.22	0.70	3.99	0.75	63.86	<.001	.024

Toelichting: schaalcores kunnen variëren van 1 (negatief) tot 5 (positief)

Tabel 8-7 Welbevinden met mentor (voortgezet onderwijs); multilevelanalyse: overzicht van variabelen

Bron	Afhankelijke variabele	Onafhankelijke variabelen
Leerlingenvragenlijst en docentvragenlijst vo (mentoren)	Welbevinden met mentor	<p><u>Niveau 1 (leerling)</u> Extra ondersteuningsbehoeften; schoolniveau; leerjaar.</p> <p>Samengestelde variabelen: cognitief zelfvertrouwen; taakmotivatie; welbevinden met medeleerlingen; welbevinden met ouders; opvattingen over klassenmanagement mentor; opvattingen over didactisch handelen mentor; leerling krijgt extra hulp; leerling wil meer hulp.</p> <p><u>Niveau 2 (mentor/klas)</u> Geslacht; onderrwijservaring (jaren); voelt zich ondersteund.</p> <p>Samengestelde variabelen: ondersteuning door ondersteuningscoördinator; ondersteuning op school; faciliteiten (materiaal/ict); handelen schoolleiding; teamoverleg; teamcultuur; professionaliseringsbeleid; mentor sluit aan bij verschillen; self-efficacy; kan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften ondersteuning geven; onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften is belastend; attitudes ten aanzien van passend onderwijs.</p>

Tabel 8-8 Welbevinden met de mentor (voortgezet onderwijs); resultaten van multilevelanalyse (1356 leerlingen in 70 klassen)

	Nulmodel		Model 1		Eindmodel		T	p <
	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.		
Fixed effecten								
Intercept	3.673	0.045	0.070	0.168	-0.123	0.173		
<i>Leerlingniveau</i>								
• didactisch handelen mentor			0.388	0.040	0.388	0.040	9.70	.001
• klassenmanagement mentor			0.270	0.042	0.274	0.041	6.68	.001
• welbevinden met ouders			0.098	0.026	0.100	0.026	3.85	.001
• cognitief zelfvertrouwen			0.107	0.032	0.101	0.032	3.16	.005
• taakmotivatie			0.086	0.035	0.086	0.035	2.46	.05
• krijgt extra hulp			0.042	0.019	0.042	0.019	2.21	.05
<i>Mentorniveau</i>								
• faciliteiten (materiaal / ICT)					0.116	0.027	4.30	.001
• aantal jaren onderwijservaring					-0.006	0.002	-3.00	.005
Random effecten								
Variantie mentorniveau	0.112	0.024	0.023	0.007	0.012	0.006		
Variantie leerlingniveau	0.553	0.022	0.401	0.016	0.400	0.016		
Deviantie								
	3152.656		2658.405		2639.144			

De variantie tussen scholen (in het nulmodel) is 0, de variantie tussen mentoren is 16.8%.

Tabel 8-9 Welbevinden met medeleerlingen (voortgezet onderwijs); multilevelanalyse: overzicht van variabelen

Bron	Afhankelijke variabele	Onafhankelijke variabelen
Leerlingenvragenlijst en docentvragenlijst vo (mentoren)	Welbevinden met medeleerlingen	<p><u>Niveau 1 (leerling)</u> Extra ondersteuningsbehoeften; schoolniveau; leerjaar.</p> <p>Samengestelde variabelen: cognitief zelfvertrouwen; taakmotivatie; welbevinden met mentor; welbevinden met ouders; opvattingen over klassenmanagement mentor; opvattingen over didactisch handelen mentor; leerling krijgt extra hulp; leerling wil meer hulp.</p> <p><u>Niveau 2 (mentor/klas)</u> Geslacht; onderwijservaring (jaren); voelt zich ondersteund.</p> <p>Samengestelde variabelen: ondersteuning door ondersteuningscoördinator; ondersteuning op school; faciliteiten (materiaal/ict); handelen schoolleiding; teamoverleg; teamcultuur; professionaliseringsbeleid; mentor sluit aan bij verschillen; self-efficacy; kan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften ondersteuning geven; onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften is belastend; attitudes ten aanzien van passend onderwijs.</p> <p><u>Niveau 3 (school/ondersteuningscoördinator)</u></p> <p>Samengestelde variabelen: professionaliseringsbeleid; beschikbare tijd voor coördinatie ondersteuning; school kan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften ondersteunen; pedagogisch-didactische competenties team; competenties team op het gebied van scholing; competenties team in omgaan met ouders; preventie en aanpak gericht op gedrag; preventie en aanpak gericht op sociaalemotionele ontwikkeling; externe ondersteuning door samenwerkingsverband; externe ondersteuning door jeugdhulp</p>

Tabel 8-10 Welbevinden met medeleerlingen (voortgezet onderwijs); resultaten van multi-levelanalyse (1356 leerlingen in 70 klassen in 28 scholen)

	Nulmodel		Model 1		Eindmodel		T	p <
	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.		
Fixed effecten								
Intercept	3.997	0.044	2.873	0.168	2.943	0.170		
<i>Leerlingniveau</i>								
• klassenmanagement mentor			0.173	0.031	0.174	0.031	5.61	.001
• wil meer hulp			-0.083	0.018	-0.081	0.018	-4.56	.001
• extra ondersteuningsbehoeften			-0.170	0.041	-0.170	0.041	-4.15	.001
• welbevinden met ouders			0.092	0.024	0.094	0.024	3.92	.001
• cognitief zelfvertrouwen			0.088	0.030	0.089	0.030	2.97	.005
<i>Mentor-/klasniveau</i>								
• mentor is vrouw					-0.134	0.060	-2.23	.05
<i>Schoolniveau</i>								
geen significante variabelen								
Random effecten								
Variantie schoolniveau	0.030	0.015	0.021	0.012	0.023	0.012		
Variantie mentorniveau	0.032	0.012	0.030	0.011	0.025	0.010		
Variantie leerlingniveau	0.396	0.016	0.358	0.014	0.358	0.014		
Deviantie								
	2680.421		2540.829		2536.005			

De variantie tussen scholen (in het nulmodel) is 6.6%, de variantie tussen mentoren is 7.0%.

Bijlage 9 – Cognitieve ontwikkeling

Basisonderwijs

Tabel 9-1 Toetsresultaten Taal voor kleuters en Rekenen voor kleuters; eerste en tweede meting; gemiddelden, standaarddeviaties en resultaten van variantieanalyses

	1 ^e meting		2 ^e meting		F	p	η^2
	gem.	std.dev.	gem.	std.dev.			
Leerlingen zonder extra ondersteuningsbehoeften							
• Taal voor kleuters	66.0	9.7	66.5	9.9	0.26	n.s.	.001
• Rekenen voor kleuters	84.9	12.1	85.7	11.8	0.54	n.s.	.001
Leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften							
• Taal voor kleuters	57.1	11.2	55.9	10.4	0.29	n.s.	.002
• Rekenen voor kleuters	74.0	10.5	75.4	11.3	0.32	n.s.	.003

Tabel 9-2 Toetsresultaten Woordenschat; eerste en tweede meting; gemiddelden, standaarddeviaties en resultaten van variantieanalyses

	1 ^e meting		2 ^e meting		F	p	η^2
	gem.	std.dev.	gem.	std.dev.			
Leerlingen zonder extra ondersteuningsbehoeften							
• Groep 4	56.9	19.4	54.2	17.5	1.75	n.s.	.005
• Groep 6	80.0	15.3	76.6	15.0	4.66	<.05	.013
• Groep 8	101.4	15.7	100.2	12.1	0.38	n.s.	.001
Leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften							
• Groep 4	50.1	14.6	42.0	21.5	5.43	<.05	.040
• Groep 6	76.4	15.1	68.2	16.5	5.20	<.05	.058
• Groep 8	92.9	11.0	96.3	13.1	1.25	n.s.	.018

Tabel 9-3 Toetsresultaten DMT; eerste en tweede meting; gemiddelden, standaarddeviaties en resultaten van variantieanalyses

	1 ^e meting		2 ^e meting		F	p	η^2
	gem.	std.dev.	gem.	std.dev.			
Leerlingen zonder extra ondersteuningsbehoeften							
• Groep 4	57.7	18.9	53.3	18.0	6.62	<.05	.012
• Groep 6	90.5	15.5	84.5	16.0	15.56	<.001	.035
• Groep 8	109.6	13.2	100.9	15.3	41.70	<.001	.086
Leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften							
• Groep 4	40.0	19.3	41.6	20.6	0.26	n.s.	.001
• Groep 6	81.1	15.8	67.5	18.9	19.92	<.001	.113
• Groep 8	102.1	14.6	92.0	18.4	9.67	<.005	.077

Tabel 9-4 Toetsresultaten Rekenen/wiskunde; eerste en tweede meting; gemiddelden, standaarddeviaties en resultaten van variantieanalyses

	1 ^e meting		2 ^e meting		F	p	η^2
	gem.	std.dev.	gem.	std.dev.			
Leerlingen zonder extra ondersteuningsbehoeften							
• Groep 4	55.9	13.3	58.5	14.0	4.27	<.05	.007
• Groep 6	90.3	12.0	90.8	10.9	0.32	n.s.	.000
• Groep 8	114.3	11.0	115.4	10.9	1.50	n.s.	.002
Leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften							
• Groep 4	44.4	17.6	50.2	16.9	4.99	<.05	.020
• Groep 6	77.9	15.1	83.1	15.1	5.00	<.05	.024
• Groep 8	98.0	13.7	105.8	13.5	10.30	<.005	.071

Toelichting: In het verslag van de eerste meting zijn bij Rekenen/wiskunde in groep 4 de scores van de 3.0-toetsversie gepresenteerd en in groep 6 en 8 de scores van de 2.0-versie. Hier zijn de scores van de eerste meting voor groep 4 via de omzettingformule van het Cito teruggerekend naar 2.0-scores.

Tabel 9-5 Toetsresultaten Begrijpend lezen; eerste en tweede meting; gemiddelden, standaarddeviaties en resultaten van variantieanalyses

	1 ^e meting		2 ^e meting		F	p	η^2
	gem.	std.dev.	gem.	std.dev.			
Leerlingen zonder extra ondersteuningsbehoeften							
• Groep 4	19.8	15.4	21.9	11.7	3.34	n.s.	.006
• Groep 6	33.5	12.8	37.7	10.5	21.25	<.001	.030
• Groep 8	62.1	19.4	60.8	17.0	0.79	n.s.	.001
Leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften							
• Groep 4	12.3	11.6	15.7	13.2	2.96	n.s.	.013
• Groep 6	24.8	14.8	30.2	12.1	7.01	<.01	.034
• Groep 8	46.6	15.5	47.4	19.9	0.06	n.s.	.000

Toelichting: In het verslag van de eerste meting zijn bij Begrijpend lezen in groep 4 de scores van de 3.0-toetsversie gepresenteerd en in groep 6 en 8 de scores van de 2.0-versie. Hier zijn de scores voor groep 4 van de eerste meting via de omzettingformule van het Cito terugerekend naar 2.0-scores.

Tabel 9-6 Toetsresultaten Rekenen/wiskunde groep 4/6/8 basisonderwijs; leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften; Multilevelanalyse: overzicht van variabelen

Bron	Afhankelijke variabele	Onafhankelijke variabelen
Toetsresultaten leerlingvolgsysteem; leerkrachtvragenlijst; vragenlijst intern begeleider; schoolgegevens	Rekenen / wiskunde groep 4/6/8	<p><u>Niveau 1 (leerling)</u> Leerjaar; score M-toets Rekenen/wiskunde.</p> <p><u>Niveau 2 (leerkracht/klas)</u> Geslacht; onderwijservaring (jaren); aantal leerlingen in klas; aantal leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften / % leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in klas; voelt zich ondersteund.</p> <p>Samengestelde variabelen: ondersteuning door ib'er; faciliteiten taal/rekenen; aansluiten bij verschillen; self-efficacy; kan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften ondersteuning geven; onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften is belastend; attitudes ten aanzien van passend onderwijs.</p> <p><u>Niveau 3 (school)</u> Percentage leerlingen met leerlinggewichtsscore > 0.</p> <p>Samengestelde variabelen: school kan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften ondersteuning geven; pedagogisch-didactische competenties team; scholingsbereidheid team; competenties team in communicatie met ouders; aanpak gericht op gedragsproblemen; aanpak gericht op sociaalemotionele aspecten; ondersteuning door samenwerkingsverband; ondersteuning door en samenwerking met jeugdhulp</p>

Tabel 9-7 Resultaten Rekenen/wiskunde groep 4/6/8 basisonderwijs; leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften; Resultaten van multilevelanalyse (261 leerlingen in 36 klassen in 12 scholen)

	Nulmodel + leerjaar		Model 1		Eindmodel		t	p <
	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.		
Fixed effecten								
Intercept	84.861	2.180	77.205	7.104	87.695	7.528		
<i>Klasniveau</i>								
• leerjaar 4	-35.550	3.234	-38.021	2.446	-37.393	2.431	-15.38	.001
• leerjaar 8	20.504	3.954	21.740	3.021	22.019	3.010	7.32	.001
• aantal leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in klas			-0.964	0.252	-0.921	0.241	-3.82	.001
• materiaal taal/rekenen			4.522	1.800	6.062	1.777	3.41	.001
<i>Schoolniveau</i>								
• scholingsbereidheid team					-7.036	2.396	-2.94	.005
Random effecten								
Variantie schoolniveau	-5.847	9.925	21.326	13.642	6.302	7.760		
Variantie klasniveau	43.574	21.743	0.332	0.190	1.220	9.423		
Variantie leerlingniveau	224.089	21.072	225.288	21.074	225.150	21.031		
Deviantie	2180.691		2167.881		2161.256			

Toelichting: Leerjaar is als categorische variabele ingevoerd, met leerjaar 6 als referentiecategorie. Er is een selectie gemaakt van scholen waarvan resultaten beschikbaar waren van minimaal 2 klassen, met minimaal 4 leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften per klas.

Tabel 9-8 Toetsresultaten Begrijpend lezen groep 4/6/8 basisonderwijs; leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften; Multilevelanalyse: overzicht van variabelen

Bron	Afhankelijke variabele	Onafhankelijke variabelen
Toetsresultaten leerlingvolgsysteem; leerkrachtvragenlijst; vragenlijst intern begeleider; schoolgegevens	Begrijpend lezen groep 4/6/8	<p><u>Niveau 1 (leerling)</u> Leerjaar; score M-toets Begrijpend lezen.</p> <p><u>Niveau 2 (leerkracht/klas)</u> Geslacht; onderwijservaring (jaren); aantal leerlingen in klas; aantal leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften / % leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in klas; voelt zich ondersteund.</p> <p>Samengestelde variabelen: ondersteuning door ib'er; faciliteiten taal/rekenen; aansluiten bij verschillen; self-efficacy; kan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften ondersteuning geven; onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften is belastend; attitudes ten aanzien van passend onderwijs.</p> <p><u>Niveau 3 (school)</u> Percentage leerlingen met leerlinggewichtsscore > 0.</p> <p>Samengestelde variabelen: school kan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften ondersteuning geven; pedagogisch-didactische competenties team; scholingsbereidheid team; competenties team in communicatie met ouders; aanpak gericht op gedragsproblemen; aanpak gericht op sociaalemotionele aspecten; ondersteuning door samenwerkingsverband; ondersteuning door en samenwerking met jeugdhulp</p>

Tabel 9-9 Toetsresultaten Begrijpend lezen groep 4/6/8 basisonderwijs; resultaten van multilevelanalyse (292 leerlingen in 41 klassen)

	Nulmodel + leerjaar		Eindmodel		t	p <
	Coëff.	Std.err.	Coëff.	Std.err.		
Fixed effecten						
Intercept	29.399	1.889	34.237	2.857		
<i>Klasniveau</i>						
• leerjaar 4	-13.452	2.771	-15.713	2.812	-5.59	.001
• leerjaar 6	17.599	3.041	16.181	2.950	5.49	.001
• aantal leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften in klas			-0.606	0.279	-2.17	.05
Random effecten						
Variantie klasniveau	33.295	12.955	26.852	11.485		
Variantie leerlingniveau	163.620	14.575	163.847	14.596		
Deviantie						
	2352.637		2348.229			

Toelichting: Leerjaar is als categorische variabele ingevoerd, met leerjaar 6 als referentiecategorie. In verband met het ontbreken van variantie tussen scholen is het schoolniveau buiten beschouwing gelaten.

